

Aan de voorzitter en de leden van de algemene commissie Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingssamenwerking van de Tweede Kamer

Betreft: Nederlandse inzet bij het toewerken naar een multilateraal investeringshof tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken over Handel van 2 en 3 maart 2017

Datum: 22 februari, 2017

Geachte heer De Roon, geachte leden,

Uw commissie behandelt donderdag via een schriftelijk overleg de agenda van de informele Raad Buitenlandse Zaken over Handel van 2 en 3 maart 2017. Tijdens deze Raad wordt ook de oprichting van een *Multilateral Investment Court* (multilateraal investeringshof – MIC) besproken, een voorstel van de Europese Commissie.¹

De Europese Commissie zal binnenkort een mandaat aan de lidstaten voorleggen, om onderhandelingen over een MIC te starten. Ondergetekende organisaties doen een beroep op uw commissie om ervoor te zorgen dat de Nederlandse regering dit mandaat openbaar maakt en aan de Tweede Kamer voorlegt, zodat er voorafgaand aan de onderhandelingen een parlementair én maatschappelijk debat over kan plaatsvinden.

Ons inziens biedt het MIC geen enkele oplossing voor de fundamentele problemen met investeringsbeschermingsbepalingen en investeringsgeschillenbeslechtsmechanisme in handels- en investeringsakkoorden. Het MIC-voorstel leidt tot een verdere verankering van verstrekkende rechten voor investeerders en het controversiële *investor-to-state* geschillenbeslechtsmechanisme (ISDS) op multilateraal niveau en versterkt daarmee de wereldwijde machtspositie van multinationals ten opzichte van overheden en samenlevingen. Wij signaleren de volgende problemen waar u vragen over kan stellen aan de regering:

- **Eenrichtingsweg:** alléén buitenlandse investeerders krijgen toegang tot het MIC. Burgers, maatschappelijke organisaties, vakbonden of overheden kunnen op hun beurt géén claim indienen in geval de investeerder regels betreffende milieu, arbeid, gezondheid of veiligheid overtreedt.
- **Verregaande investeringsbescherming:** het MIC verandert niks aan het verregaande beschermingsniveau van investeringen in huidige en toekomstige handels- en investeringsverdragen. Vage en breed geformuleerde bepalingen zoals 'indirecte onteigening', 'legitieme verwachtingen' en 'eerlijke en billijke behandeling' hebben in het verleden geleid tot claims ter waarde van miljoenen en soms zelfs miljarden van multinationals tegen legitieme en niet-discriminerende maatregelen in het publieke belang.
- **Geen verplichtingen voor investeerders:** het voorstel refereert op geen enkele wijze aan verplichtingen voor investeerders of aan juridische instrumenten waarmee multinationals onder het voorgestelde mechanisme aansprakelijk kunnen worden gehouden voor schending van mensen- en milieurechten.

1 Zie bijvoorbeeld: “Non paper. Reforming investment dispute settlement: Considerations on the way towards a multilateral investment dispute settlement mechanism”, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/01/considerations-on-the-way-towards-a-multilateral-investment-dispute-settlement-mechanism>; “Discussion paper: Establishment of a multilateral investment dispute settlement system”, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/january/tradoc_155267.12.12%20With%20date_%20Discussion%20paper_Establishment%20of%20a%20multilateral%20investment%20Geneva.pdf.

- **Nationale rechtssystemen worden buitenspel gezet:** niets in het voorstel wijst op de verplichting dat investeerders eerst lokale rechtsmiddelen moeten uitputten voordat zij toegang krijgen tot het multilaterale geschillenbeslechtingmechanisme.
- **Onafhankelijkheid en eerlijkheid van de rechtsspraak:** het voorstel zet in op verbetering van de onafhankelijkheid en eerlijkheid van de rechtsspraak door middel van publieke en vaste aanstelling van fulltime arbiters. Dit is een belangrijk verbeterpunt ten opzichte van de recente EU-verdragen met Canada en Vietnam. Maar het voorstel suggereert ook om het MIC onder bestaande arbitrageregels en -instituten te brengen, zoals ICSID en UNCITRAL waar investeringsjuristen een grote invloed uitoefenen. Hierdoor kan de onafhankelijkheid weer verzwakt worden.
- **Geen integrale belangenafweging:** Niets in het voorstel voorkomt dat het mechanisme afhankelijk blijft van een kleine club van commerciële arbiters, die zich in het verleden veelvuldig schuldig hebben gemaakt aan belangenverstrengeling en de investeringsbepalingen op een ruime manier en in het voordeel van de investeerder hebben geïnterpreteerd en toegepast. De Europese Commissie wenst dat de leden van het voorgestelde MIC experts op gebied van internationaal investeringsrecht zijn, waarmee andere relevante expertise op gebied van internationaal arbeids- en milieurecht buiten spel wordt gezet.

De oprichting van een multilateraal investeringshof lost geen enkele van deze fundamentele problemen op. Het creëert een nieuw speciaal hof voor multinationals die overheden verder bindt aan een juridisch regime waarbij bedrijfswinsten boven mens en milieu komen te staan. Zo lang de inhoudelijke investeringsbeschermingsbepalingen niet drastisch worden beperkt, blijven buitenlandse investeerders in staat om legitieme maatregelen in het publiek belang aan te vechten.

In plaats van het versterken van de wereldwijde machtspositie van multinationals, moet de Nederlandse regering juist inzetten op internationale regels die mensenrechten, volksgezondheid en het milieu beschermen en bevorderen. Gekozen regeringen moeten de democratische beleidsvrijheid behouden om urgente problemen als klimaatverandering en sociaal-economische ongelijkheid aan te pakken zonder risico's op torenhoge bedrijfsclaims te lopen.

Daarom vragen we u om dit proces kritisch te volgen en te pleiten voor het openbaar maken van het onderhandelingsmandaat, voordat de Europese Commissie gaat onderhandelen.

Hoogachtend,

Freek Bersch, Milieudefensie
 Burghard Ilge, Both ENDS
 Roos van Os, SOMO
 Pietje Vervest, Transnational Institute